

Resolucija evropskega parlamenta, pogled s škiljenjem v desno

Dnevnikov objektiv - sobota, 03.10.2009

Nobenega dvoma ni, da so s stališča humanosti vsi, ne le v resoluciji evropskega parlamenta naštetih totalitarizmi netolerantni, destruktivni in zato brezprizivno vredni vse obsodbe. Problem pa nastane, ko in če si, z določenim premislekom, preozko zakoličimo čas opazovanja totalitarizmov in nato iz tako izbranega časovnega zornega kota izvajamo sklepe o njih kot končno in občeveljavno resnico. In prav ta namerna ali nenamerna praksa se je pripetila evropskemu parlamentu z njegovo resolucijo, s tem pa postala nasprotje osnovni ideji o evropski enotnosti (in s tem nujnosti sprave) in ponekod tudi orodje za trenutno politično rabo ter zlasti za bodočo svetovnonazorsko konfrontacijo ob revidiranem pisanju osnovnih dejstev o bližnji preteklosti.

Boljševizem, nacizem in fašizem so vsi nastali ob katarzi prve svetovne vojne in njenih, ne šele tedaj nastalih, nakopičenih nacionalnih in socialnih družbenih problemih. K tem so že v njihovi predzgodovini pristopali vsak s svojim ideološkim ekstremizmom, ki je hkrati polariziral in angažiral tako populistično kot še zlasti intelektualno sfero. In seveda, skladno z osnovnim zakonom fizike, ob vsaki akciji nujno prebudil tudi določeno protireakcijo nanjo. Čeprav je imela francoska revolucija iz leta 1789 ob svojih idejah na strani izvedbe vse pojavne značilnosti totalitarističnega nasilja do nekdanjega družbenega reda, danes nikomur ne pride na misel, da bi ji odrekal zgodovinsko civilizacijsko vlogo, kaj šele jo obsojal.

Ker totalitarizmi niso pojav, ki bi bil omejen samo na Evropo, v kateri se jih je sicer večina skotila, so in vedno pretendirajo na svoj globalni učinek (od "Proletarci vseh dežel, združite se!" do "... und uns gehört die ganze Welt!").

Ideje so se v zgodovini vse prevečkrat širile manj s prepričevanjem (ali celo knjigo) kot predvsem z ognjem in mečem, s katerima je zlasti Evropa ob svoji poudarjeni, a vprašljivi evrocentričnosti dolga stoletja nasilno in globalno širila v druga družbena in kulturna okolja svoje civilizacijske (?) vrednote, etične norme in vero, ob tem pa vedno spremljane s prizemljenimi materialnimi interesi. Dokazov za tako integralno kolonialno prakso (z nekaterimi podobnimi refleksi še danes) na vseh drugih celinah je preveč, da bi jih poimensko naštevali.

Ko danes upravičeno obsojamo prebujena arabski in azijski ekstremizem, hkrati prizanesljivo pozabljamo na več kot tisočletje prakticirani evropski izvoz "edine prave vere" v obliki militarističnega katolicizma.

Verovanje samo - v kateregakoli Boga pač nekdo veruje - zlasti v zgodnejših obdobjih človeške zgodovine jemljem kot izjemno pozitivno delujoč moralni korektiv. Bil je to v času, ko še ni bilo družbeno obvezujočih civilnih moralnih norm o dobrem in slabem. Vse vere so imele vgrajeno grožnjo onozemske poslednje sodbe, ki ji ni mogoče ubežati. Žal so se religije kasneje pretežno, povsod po svetu, sprevrgle v dogmatizem religijskega fanatizma, z vedno večjim poudarkom na obvladovanju vsakokratne družbe. Iranski mule in šeriatsko pravo so samo današnja zapoznena odslikava nekdanje, nam bližnje srednjeveške inkvizicije.

Na točki razsojanja bi se evropske ljudske stranke kot večina, ki prisega na krščanski etos, morale samokritično soočiti tudi z ideološko podstatjo lastne kontinuitete, ki je nikoli niso podvrgle enako ostrim vatlom presoje ob razvejani tradiciji uničevalnega nasilja: do drugih religij, Židov, nekrščanskih ljudstev, verskih heretikov, lastnih izobčencev, mislecev v znanosti in kreativnih ljudi v umetnostih.

To tradicijo je zlasti vatikanska cerkev gojila vsaj od križarskih vojn dalje, od srednjeveških grmad inkvizicije, indeksa librorum prohibitorum (v veljavi vse do leta 1960!), medvojnega blagoslavljanja orožja silam osi, duhovnika na čelu marionetne slovaške vlade, nasilnega pokristjanjevanja (še med drugo svetovno vojno prav blizu nas!), medvojne kolaboracije s fašizmom, z denunciantstvom drugače mislečih, molkom ob nacističnih pogromih, povojno organizirano pomočjo pri begu vojnih zločincev pa vse do današnjih zlorab šibkih, ki so jim bili v dobri veri zaupani, in to celo s strani oseb visoko v njeni hierarhiji. Gre vsaj za dvoličnost morale resolucije v odnosu do enako zavrženih dejanj.

Povojna Nemčija je z denacifikacijo doživela svojo katarzo, njeni državljani so bili za medvojne zločine obsojeni tudi na dosmrtno ječo, propagiranje nacističnih idej pa je ustavno strogo prepovedano. Vse to pa se, zaradi političnih špekulacij zaveznikov ob napovedi hladne vojne, v povojni Italiji za fašistične zločine od Abesinije, Libije, Grčije, Hrvaške do Slovenije ni zgodilo. Ni čudno, da jo je prav fašizem v tej deklaraciji najbolje odnesel, obenem pa je od vseh treh navedenih na domačih tleh še danes najbolj toleriran in živ!

In "pro domo sua": ugotovitev Irglove, ki je poudarjeno navezovala na domnevno sedanjo medijsko "totalitarnost" le ene, leve politične opcije v tej državi, ki da še danes preprečuje vsem enake možnosti. Bojim se, da s takimi trditvami, ki jih je v svojih stališčih dodatno deklarativno podprlo tudi vodstvo SZČNS, ni moč pripomoči k verodostojnim poskusom resnične narodne sprave, temveč gre veliko bolj za direkten poskus enostranske revizije kolaboracionizma v naši nedavni medijski preteklosti za sedanjo politično rabo, ko se ob posledicah neupravičeno zatajujejo predhodni vzroki za pred-, med- in povojna dogajanja in razhajanja.

Ljudje za svoje eksistencialne težave in psihično ravnotežje so in še vedno, vsaj delno, iščejo rešitve tudi v metafizičnem, zato religija še vedno zavzema svoje upravičeno medijsko mesto v družbi, a se je pri tem seveda ne sme zlorabljati. Čeprav, kot zatrjuje, njeno kraljestvo "ni od tega sveta", v svoji dejanski praksi večkrat deluje ravno nasprotno: kljub ustavni ločenosti cerkve od države, a ob istočasnem "konkubinatu", to občutimo na vsakem koraku (neposredno financiranje njene strukture, financiranje njenih dejavnosti v vojski, javnih ustanovah, neobdavčenje nabirkov, vprašljive denacionalizacije in odškodnine). Pri tem se zdi, da cerkev svoje nujno spremenjene, nevtralne vloge ne prakticira, kot se za prejšnjo prakso nikoli ni eksplicitno opravičila, isto pa terjajo od drugih. Žal v tem ostaja dejansko najstarejša globalizirana korporacija ideološkega totalitarizma z izredno ekonomsko in politično

močjo, ki se je ni (v preteklosti Francovi Španiji, deželah Južne Amerike!) in se ji tudi sedaj, v bistveno bolj pluralističnem svetu, žal in očitno še vedno ni pripravljena povsem odreči.

Ob vseh ideoloških utopijah 20. stoletja (s tradicionalno antikomunistično RKC med njimi), ki so v svojih deviacijah vse usodno zgodovinsko zatajile, je morda še najbolj koncizna, tudi za bodočnost tragična ugotovitev spreobrnjenega nekdanjega komunista Arthurja Koestlerja (1905-1983), ki izhaja iz naslova ene njegovih knjig: "Prestol Boga ostaja nezaseden" (Gottes Thron steht leer).

P.S.: Iz zgoraj nevedenih razlogov sem sicer že 18. junija krajše reagiral na izjave Eve Irgl v vlogi vodje komisije državnega zbora za peticije, človekove pravice in enake možnosti, ki si jih je dovolila na okrogli mizi Register totalitarnih pojavov v Sloveniji, ki jo je organiziral Študijski center za narodno spravo / ŠCZNS (11. junija 2009). Gre za nadvse sporna, enostransko obarvana vrednotenja ne le naše nedavne preteklosti (Dnevnik, 12. junija 2009; www.scnr.si), temveč, poudarjam, tudi in predvsem sedanosti. Eva Irgl ima kot privatna oseba sicer lahko tudi tako izraženo, a le svoje osebno mnenje, kot vodja komisije državnega zbora RS za človekove pravice pa si zlorabe svojih pooblastil na tej funkciji s takimi stališči ne bi smela privoščiti. O tem sem obvestil DZ RS, dobil potrditev prejema in tudi obvestilo, da je bilo posredovano njegovim telesom in poslanskim skupinam. Od takrat po dveh mesecih nisem dočakal še nič konkretnega, enako kot tudi ne objave teksta, istočasno poslanega temu časopisu.

Ob tem sem naslovnikom in javnosti zastavil še decidirani vprašanji: kdo je poslancu italijanske narodne manjšine g. Batelliju podelil pravico, da je bil kar v imenu države Slovenije celo iniciator in sopredlagatelj osnutka slovensko-litovske deklaracije; kot tudi o odgovornosti vseh slovenskih evroposlancev s sopodpisom pod deklaracijo, a brez minimalne kritične ekvidistance. Razprava v slovenskem parlamentu na oboje ni odgovorila.

Grega Košak, Ljubljana